

Sygn. akt VI U 1804/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Milczarek

Protokolant – sekr. sądowy Sylwia Sawicka

po rozpoznaniu w dniu 20 października 2015 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołania: I. B.

od decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w B.

z dnia 11 czerwca 2015 r., numer (...)

w sprawie: I. B.

przeciwko: Dyrektorowi Wojskowego Biura Emerytalnego w B.

o wypłatę niezrealizowanego świadczenia

1) oddała odwołanie,

2) zasądza od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kwotę 60 (sześćdziesiąt) zł tytułu zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Na oryginale właściwy podpis.

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego odmówił ubezpieczonej prawa do wypłaty świadczenia należnego H. B. za miesiąc grudzień 2012 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał się na treść art.46 ust.1, 2 i 3 ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin i wskazał, że prawo do dochodzonego świadczenia wygasło.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczona wniosła o jej zmianę i przyznanie prawa do niezrealizowanego świadczenia powołując się na brak stosownego pouczenia oraz wprowadzenie w błąd przez pracownicę (...) w B. w zakresie możliwości dochodzenia świadczenia.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu decyzji oraz zażądał zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Ubezpieczony H. B., uprawniony do wojskowej renty inwalidzkiej, zmarł dnia (...)r. Ostatnie świadczenie emerytalne należne H. B. za miesiąc grudzień 2012 r. zwrócone zostało do biura emerytalnego, ponieważ w miejscu zamieszkania

małżonków B. nikt nie przebywał. Żona H. Ł. B. została ubezwłasnowolniona na wniosek córki - B. L., złożony 11.02.2013r., B. L. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy ustanowił opiekunem prawnym Ł. B. w dniu 9.01.20014r. B. L. złożyła w imieniu matki wniosek z dnia 15.05.2015 r. o wypłatę niezrealizowanego świadczenia należnego do dnia śmierci H. B..

Okoliczności bezsporne, nadto dokumenty w aktach rentowych.

Prawo do emerytury jest prawem ściśle związanym z osobą uprawnionego, który nie może nim rozporządzać. Emerytura niepobrana nie należy do majątku wspólnego małżonków. Prawo do emerytury nie wchodzi też w skład spadku (art. 922 § 2 k.c.). Niepobrana za życia emerytura uprawnionego jako świadczenie również nie wchodzi w skład spadku. Może jednak zostać wypłacona małżonkowi emeryta po jego śmierci na podstawie szczególnej regulacji prawnej. Art. 46 ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, stanowi, że "W razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia pieniężne, świadczenia należne jej do dnia śmierci przysługują, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, małżonkowi i dzieciom, a w razie ich braku - kolejno: wnukom, rodzicom, dziadkom i rodzeństwu. Osoby te mają prawo do udziału w nieukończonym postępowaniu prowadzonym dalej w sprawie tych świadczeń (ust. 1). Świadczenia, o których mowa w ust. 1, wypłaca się: 1) małżonkowi lub dzieciom osoby, która zgłosiła wniosek, zamieszkałym z nią w dniu jej śmierci; 2) małżonkowi lub dzieciom niespełniającym warunku określonego w pkt 1 albo innym członkom rodziny, o których mowa w ust. 1, jeżeli pozostawali na utrzymaniu osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia, lub osoba ta pozostawała na ich utrzymaniu (ust. 2). Prawo do świadczeń określonych w ust. 1 ustaje w ciągu 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której świadczenia te przysługiwały, chyba że osoba, o której mowa w ust. 1, wystąpi z wnioskiem o dalsze prowadzenie postępowania (ust. 3)". Z przepisu art.46 cytowanej ustawy wynika więc, że świadczenie należne do dnia śmierci przysługuje tylko określonym osobom na podstawie szczególnej regulacji, jako prawo podmiotowe - "prawo do świadczenia". Jest to więc indywidualne prawo wskazanych osób, a nie prawo zmarłego. Prawo to dotyczy świadczeń należnych zmarłemu do dnia śmierci. Z chwilą śmierci powstaje więc stosunek prawny, którego stronami są określone osoby bliskie zmarłego oraz organ rentowy jako zobowiązany do wypłaty im świadczeń należnych zmarłemu do dnia śmierci. Prawo to nie jest ujmowane jako zobowiązanie cywilne, niemniej jego przedmiotem jest świadczenie pieniężne, które ma cechy zobowiązania majątkowego. Prawo do tego konkretnego świadczenia o którym mowa w art.46 ustawy z dnia 10.12.1993 r., ustaje w ciągu 12 miesięcy od śmierci osoby, której świadczenie to przysługiwało. W ustawie o emeryturach i rentach z FUS w systemie powszechnym, w regulacji dla podobnej sytuacji używa się pojęcia "roszczenie o wypłatę świadczenia", które "wygasa" po upływie 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której świadczenia przysługiwały (art. 136 ust. 3). Bez względu na różnice pojęciowe uprawnione jest stwierdzenie, że z chwilą śmierci osoby, której należały się świadczenia pieniężne, z mocy ustawy powstaje określony stosunek prawny, którego treścią jest prawo do (roszczenie o wypłatę) świadczenia należnego uprawnionemu (emerytowi). Wyraża się w tym szczególne następstwo prawne, określonych bliskich osób zmarłego, które jest odrębne od uprawnienia wynikającego z prawa spadkowego. Potwierdził to Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 12 listopada 2001 r., P 2/01 (OTK 2001 nr 8, poz. 249), w którym nie stwierdził niekonstytucyjności regulacji z art. 136 ust. 3 ustawy z 1998 r. Ze względu na podobny przedmiot regulacji orzeczenie to należy uznać za aktualne również w odniesieniu do art. 46 ust. 3 ustawy z 1993 r. Wyłączenie ze spadku niewypłaconej emerytury potwierdza więc odrębność a zarazem szczególność rozwiązania z art. 46 ustawy z 1993 r.

Spornym w niniejszej sprawie było to, czy organ rentowy zasadnie odmówił ubezpieczonej prawa do niezrealizowanego świadczenia oraz to czy organ rentowy wywiązał się należycie z obowiązków nałożonych przepisami prawa w zakresie udzielania pomocy ubezpieczonej w ewentualnym dochodzeniu roszczenia.

Zdaniem Sądu Okręgowego organ rentowy słusznie odmówił I. B. prawa do wypłaty świadczenia należnego zmarłemu w dniu (...) r. H. B. za miesiąc grudzień 2012 r.

Wskazać trzeba, że regulacja prawna zawarta w art.46 ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin nie różni się istotnie od regulacji z art. 136 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, stąd też poglądy orzecznictwa odnoszące się do regulacji zawartej w art.136 ustawy FUS będą miały pełne zastosowanie do art.40 ust.3 ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich

rodzin. W wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 września 2005r. III AUa 865/04 LEX nr 164653) Sąd ten stwierdził, że artykuł 136 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ma kategorię brzmienia w zakresie terminu wygaśnięcia roszczeń objętych jego dyspozycją i brak jest jakichkolwiek ustawowych przesłanek do jego przedłużenia czy przywrócenia. Ponadto zasady współżycia społecznego nie mają zastosowania w świetle wygaśnięcia prawa do wypłaty niezrealizowanych świadczeń.

Ze względu na podobny przedmiot regulacji orzeczenie to należy uznać, zdaniem Sądu Okręgowego, za aktualne również w odniesieniu do art. 46 ust. 3 ustawy z 1993 r. Skoro więc śmierć H. B. nastąpiła (...)r. a wniosek o świadczenie złożony został dopiero 27.05.2014 r., czyli po upływie 12 miesięcznego terminu o którym mowa w art.40 ust3 ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, to wnioskodawczyni utraciła prawo do niezrealizowanego świadczenia, co przemawiało za oddaleniem jej odwołania.

Nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut skarżącej o wprowadzeniu w błąd przez pracowników organu rentowego oraz niewłaściwym stosowaniu przez organ rentowy przepisów Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 10.02.2012 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organów w sprawach zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych oraz uprawnionych członków ich rodzin. Zgodnie z § 8 cytowanego aktu prawnego wojskowy organ emerytalny informuje zainteresowanego o warunkach i dowodach wymaganych do ustalenia prawa do zaopatrzenia emerytalnego oraz do udzielania pomocy przy ubieganiu się o ustalenie tego prawa. Przepis powyższy ma analogiczną treść co § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11.10.2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe. Zdaniem Sądu Okręgowego obowiązki organu rentowego w zakresie udzielania pomocy ubezpieczonym wynikające z przywołanych przepisów nie dotyczą jednak sytuacji w której osoba uprawniona w ogóle nie złożyła wniosku o konkretne świadczenie. Jak wynika z ugruntowanego orzecznictwa sądowego dotyczącego przepisu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11.10.2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i poprzednio obowiązującego § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (który zawierał podobną treść) - brak podstaw do interpretowania przepisu § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. jako normy nakładającej na organ rentowy obowiązek stałego analizowania sytuacji ubezpieczonego i informowania go o możliwości wystąpienia z wnioskiem o przyznanie prawa do świadczenia (por.wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 31.3.2011 r. OSA 2011/11/113-120, OSAŁ 2010/1/7, OSAŁ 2011/1/7). Z kolei Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 grudnia 1997 r. II UKN 409/97 OSNP 1998/21/634 stwierdził, że przewidziany w § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) obowiązek organu rentowego informowania o warunkach i dowodach wymaganych do uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych oraz udzielania pomocy przy ubieganiu się o nie, dotyczy tylko świadczeń objętych już postępowaniem.

Także w wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13.02.2013 r. (III AUa 1088/12 LEX nr 1314860) wypowiedziano pogląd, że „Ogólną zasadą prawa emerytalno-rentowego jest, że świadczenia wypłaca się na wniosek zainteresowanego, poczynając od dnia powstania prawa do emerytury/renty (tj. spełnienia ustawowych warunków), lecz nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o świadczenie. Prawo do świadczenia może być realizowane dopiero po zgłoszeniu do właściwego organu rentowego wniosku o przyznanie prawa. Inicjatywa należy zawsze do ubezpieczonego”. Poglądy te należy odnieść także do interpretacji § 8 przepisów Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 10.02.2012 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organów w sprawach zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych oraz uprawnionych członków ich rodzin.

Z powyższego wynika, że niezachowanie 12 miesięcznego terminu do złożenia wniosku o wypłatę niezrealizowanego świadczenia spowodowało w niniejszej sprawie ustanie prawa do świadczenia niezależnie od przyczyn tego stanu rzeczy.

Mając to na względzie Sąd Okręgowy na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie, orzekając o kosztach na podstawie art.98k.p.c. i przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

SSO Ewa Milczarek